

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO ĮSTATYMO NR. XI-1281 3, 5, 10, 11, 47
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIII-2535**

2018 m.

d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2018 m. lapkričio 28 d. sprendimo Nr. SV-S-1004 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 2 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Nepritarti Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo Nr. XI-1281 3, 5, 10, 11, 47 straipsnių pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIII-2535 (toliau – Įstatymo projektas) dėl šių priežasčių:

1. Teisinės ir organizacinės priemonės, skirtos stiprinti šeimos institutą, yra įtvirtintos Lietuvos Respublikos šeimos stiprinimo įstatyme, kuriame numatoma stiprinti visuomenės teigiamą požiūrį į šeimą, įtvirtinamas tėvystės ir motinystės papildomumo ir kiti principai, nustatomos institucijos, įstaigos, atsakingos už šeimos instituto stiprinimą. Atsižvelgdami į tai, kad švietimo tikslai yra išugdyti asmeniui vertybines orientacijas, leidžiančias tapti doru, atsakingu žmogumi, perteikti asmeniui humanistinės kultūros tradicijas bei vertybes, laiduoti sąlygas asmens brandžiai dorovinei kultūrai (Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 3 straipsnis), manome, kad šeimos instituto stiprinimo nuostatos patenka į minėtus principus ir yra įgyvendinamos per švietimo turinį.

Nuo 2017 m. rugsėjo 1 d. vykdoma Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai bendroji programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2016 m. spalio 25 d. įsakymu Nr. V-941 „Dėl Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai bendrosios programos patvirtinimo“ (toliau – Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai bendroji programa), kurios paskirtis – užtikrinti sėkmingą vaiko sveikatos ir lytiškumo ugdymą bei rengimą šeimai mokykloje, prisidėti prie vaiko dvasinės, fizinės, psichinės, socialinės gerovės ir sėkmingo funkcionavimo ateityje darbo, tarpasmeninių santykių ir šeimos srityse. Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai bendrojoje programoje rengimas šeimai suprantamas kaip veikla, kuri padeda vaikams išsiugdyti doros, brandžios, savarankiškos, kritiškai mąstančios, atsakingos už savo elgesį ir masinės vartotojiškos kultūros įtakai atsparios asmenybės bruožus, svarbius žmogaus saviraiškai, pagrįstiems atsakomybe ir pagarba tarpasmeniniams santykiams plėtoti, funkcionaliai šeimai kurti, atsakingos tėvystės ir motinystės įgūdžiams įgyti. Rengimo šeimai siekis – gebėjimas kurti ir palaikyti tarpasmeninius santykius, sudarančius prielaidas brandžiai draugystei ir meilei, santuokai sudaryti, darniai šeimai sukurti.

Atsižvelgdami į aukščiau išdėstytą esamą teisinį reglamentavimą, manome, kad Įstatymo projektu įtvirtinama prievolė formuoti teigiamą požiūrį į šeimą kaip visuomenės ir valstybės pagrindą jau yra įgyvendinama Šeimos stiprinimo įstatymu, bendrais švietimo sistemos tikslais bei Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai bendrosios programos nuostatomis, jas integruojant į pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas.

Be to, pagal Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos (toliau – Konvencija) 2 straipsnio 2 dalį turi būti imamasi visų reikiamų priemonių, kad vaikas būtų apsaugotas nuo bet kokios diskriminacijos ar bausmių dėl vaiko tėvų, teisėtų globėjų ar kitų šeimos narių statuso, veiklos, pažiūrų ar įsitikinimų. Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas taip pat

įtvirtina nediskriminavimo principą (4 straipsnio 4 punktas), kuris numato, kad kiekvienas vaikas turi lygias su kitais vaikais teises ir negali būti diskriminuojamas dėl savo arba savo tėvų ar kitų jo atstovų pagal įstatymą lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties ar kitų aplinkybių. Manome, kad daugiavaikių šeimų išskyrimas Įstatymo projekte galimai sudarytų prielaidas pažeisti nediskriminavimo principą.

2. Pagal Švietimo įstatymo 2 straipsnio 27 dalį švietimas suprantamas kaip ugdymas ir išsilavinimo teikimas, savišvieta; taip pat mokinių, jų tėvų (globėjų, rūpintojų), švietimo įstaigų, mokytojų ir kitų švietimo teikėjų, švietimo pagalbos specialistų veiklą visuma. Švietimo įstatymo 47 straipsniu tėvams (globėjams, rūpintojams) suteikiama teisė gauti informaciją apie vaiko būklę, ugdymo ir ugdymosi poreikius, elgesį ir kt. bei pareiga bendradarbiauti su mokyklos vadovu, kitu švietimo teikėju ir kitais asmenimis sprendžiant vaiko ugdymosi klausimus. Be to, kiekvienoje ugdymo pakopoje nuo ikimokyklinio iki vidurinio ugdymo Švietimo įstatymo nuostatomis (7–11 straipsniai) yra įteisintas bendradarbiavimas su mokinių atstovais koordinuotai teikiant mokiniui ir jo tėvams (globėjams, rūpintojams) švietimo pagalbą, socialinės ir sveikatos priežiūros paslaugas, o Švietimo įstatymo 19–22 straipsniuose, reglamentuojančiuose psichologinės pagalbos, socialinės pedagoginės pagalbos, specialiosios pedagoginės ir specialiosios pagalbos bei sveikatos priežiūros teikimą, yra numatomas mokyklos aktyvus bendradarbiavimas su mokinių tėvais (globėjais, rūpintojais), taip pat įvairių institucijų bendradarbiavimas, t. y. mokyklos bendradarbiavimas su sveikatos priežiūros, teisėtvarkos ir kitomis institucijomis.

Atitinkamai kiekvienos ugdymo pakopos ugdymo programoje akcentuojamas ryšys ir bendradarbiavimas su ugdytinio ar mokinio tėvais (globėjais, rūpintojais). Priešmokyklinio ugdymo bendrosios programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2014 m. rugsėjo 2 d. įsakymu Nr. V-779 „Dėl priešmokyklinio ugdymo bendrosios programos patvirtinimo“, paskirtis – užtikrinti darnų vaiko fizinį ir psichinį galių skleidimąsi, kiekvieno vaiko mokyklinę brandą, priešmokyklinio ugdymo pedagogams bendradarbiaujant su tėvais (globėjais), švietimo pagalbos specialistais (logopedais, specialiaisiais pedagogais, socialiniais pedagogais, psichologais ir kt.). Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų aprašo, patvirtinto švietimo ir mokslo ministro 2015 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. V-1309 „Dėl pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų aprašo patvirtinimo“, 20 punkte nurodyta, kad „Mokyklos ir mokytojai, siekdami mokyklos tikslų, kartu su mokiniais, jų tėvais (globėjais, rūpintojais) ir vietos bendruomene formuoja mokyklos ir klasės ugdymo turinį ir kuria sąlygas jam įgyvendinti“. 2017–2018 ir 2018–2019 mokslo metų pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendrųjų ugdymo planų, patvirtintų Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. birželio 2 d. įsakymu Nr. V-442 „Dėl 2017–2018 ir 2018–2019 mokslo metų pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendrųjų ugdymo planų patvirtinimo“ (toliau – 2017–2018 ir 2018–2019 mokslo metų pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendrieji ugdymo planai), vienas uždavinių yra kurti ugdymo proceso dalyvių sąveiką (mokytojo ir mokinio, mokinio ir mokinio, mokymo ir mokymosi aplinkų) ugdymo (si) procese, siekiant personalizuoto ir savivaldaus mokymosi. Taip pat 2017–2018 ir 2018–2019 mokslo metų pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendrųjų ugdymo planų tryliktas skirsnis reglamentuoja mokyklos ir mokinių tėvų (globėjų, rūpintojų) bendradarbiavimą, nurodant, kad mokykla turi užtikrinti mokyklos ir tėvų abipusę reikalingos informacijos keitimąsi ir kitas nuostatas.

Atsižvelgdami į išdėstytas nuostatas, manome, kad Švietimo įstatymo 5 straipsnyje įvardinti principai persipina su bendradarbiavimu kaip švietimo sistemos veikimo modeliu, o pats bendradarbiavimas yra proceso veikla, metodas. Esamas reglamentavimas įpareigoja

bendruomenės bendradarbiauti ne tik mokyklos vidaus bendruomenėse, bet ir su išorine aplinka. Principas – tai pamatinė nuostata, abstrakti sąvoka, kuri turi būti išdiskutuota ir priimta švietimo bendruomenės, kurią galima išreikšti kaip dėsni, kuriuo remiantis funkcionuoja tam tikri procesai. Šiuo atveju bendradarbiavimas – yra procesinis veiksmas, kuriuo yra įgyvendinami visi švietimo sistemos principai. Įvertinę tai, manome, kad bendradarbiavimas neturėtų būti įvardijamas kaip švietimo sistemos principas, o Švietimo įstatymo 5 straipsnio papildymas 5 punktu yra perteklinis ir netikslingas.

3. Mokyklos pagrindinė veikla yra formalusis arba (ir) neformalusis švietimas (Švietimo įstatymo 2 straipsnio 12 dalis), o ugdymo turinį sudaro tai, ko mokoma ir mokomasi, kaip mokoma ir mokomasi, kaip vertinama mokinių pažanga ir pasiekimai, kokios mokymo ir mokymosi priemonės naudojamos (Švietimo įstatymo 4 straipsnio 1 dalis). Konkretus ugdymo turinys mokyklose yra kuriamas ir sistemingai atnaujinamas atsižvelgiant į atitinkamai mokyklai keliamus ugdymo, mokymo tikslus, besikeičiančios socialinės, kultūrinės aplinkos lemiamus visuomenės poreikius, vietos ir mokyklos bendruomenės reikmes, taip pat mokinių ir studentų turimą patirtį, ugdymosi poreikius ir interesus (Švietimo įstatymo 4 straipsnio 2 dalis). 2017–2018 ir 2018–2019 mokslo metų pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendrųjų ugdymo planų 15 bei 16 punktai taip pat įtvirtina nuostatas, kad mokyklos ugdymo turinys formuojamas pagal mokyklos tikslus, konkrečius mokinių ugdymo(si) poreikius, o mokyklos vykdomoms programoms įgyvendinti yra rengiamas mokyklos ugdymo planas, dėl kurio struktūros, formos, įgyvendinimo galimybių, turinio mokykloje turi būti susitariama. Atsižvelgdami į tai, kad visa mokyklos veikla yra neatsiejamai susijusi su ugdymu (formaliojo švietimu arba neformaliojo švietimu), o mokyklos veikla organizuojama taip, kad mokykla įgyvendintų ugdymo turinį, manome, kad Įstatymo projekto 5 straipsniu keičiamo Švietimo įstatymo 47 straipsnio 1 dalies 9 punktas yra netikslingas, o tokios nuostatos taikymo apimtis būtų neaiški.

Be to, Švietimo įstatymo 47 straipsnio 1 dalies 1 punktas numato, kad tėvai turi teisę gauti informaciją apie švietimo programas, mokymo formas, o 47 straipsnio 1 dalies 2 punktas nustato tėvų teisę dalyvauti parenkant (prireikus parinkti) vaikui ugdymo programą, formą ir pan., 47 straipsnio 1 dalies 3 punktas nurodo, kad tėvai gali gauti informaciją apie vaiko ugdymo ir ugdymosi poreikius, būklę ir pan. Taigi, tėvų teisė gauti visapusišką informaciją iš mokyklos apie ugdymo programas, ugdymo formas Švietimo įstatyme jau yra įtvirtinta. Atitinkama nuostata yra numatyta ir 2017–2018 ir 2018–2019 mokslo metų pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendrųjų ugdymo planų 88.2 papunktyje, kuris numato, kad mokykla privalo su tėvais keistis abipusiai reikalinga informacija, sudaryti sąlygas tėvams dalyvauti mokyklos gyvenime (88.3 papunktis), organizuoti mokytojų ir tėvų bendradarbiavimą (88.1 papunktis) ir t. t. Atsižvelgdami į tai, manome, kad Įstatymo projektu numatyti tėvams teisę gauti informaciją apie pamokas, kurias veda ne mokyklos darbuotojai, arba pamokas, kurios galimai nepatektų į ugdymo programą, yra perteklinė ir gali būti įgyvendinama per aukščiau nurodytas galiojančias Švietimo įstatymo bei poįstatyminių teisės aktų nuostatas.

Pabrėžtina, kad tėvai dalyvauja mokiniui renkant ne tik formaliojo švietimo programas, bet ir neformaliojo, o Švietimo įstatymo 27 straipsnis numato, kad neformaliojo švietimo programos, savišvieta yra renkamosi laisvai, be to, pats mokinys gali pasirinkti pasirenkamuosius mokytis dalykus (ne privalomuosius mokomuosius dalykus). Mokinio galimybė pasirinkti neformaliojo švietimo programas mokykloje, savišvietos būdus ir kt. turi būti įgyvendinama sistemiškai su Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nuostatomis, kad už nepilnamečius iki 14 metų sandorius sudaro tėvai, išskyrus smulkius buitinius sandorius (2.7 straipsnis), o nepilnamečiai nuo

keturiolikos iki aštuoniolikos metų amžiaus gali sudaryti sandorius turėdami tėvų sutikimą. Tėvų sutikimui taikoma tokia forma, kokia forma yra sudaromas sandoris (2.8 straipsnis).

Pastebėtina ir tai, kad rašytinio tėvų sutikimo reikalavimas būtų perteklinis, nes tėvai aukščiau minėtų Švietimo įstatymo nuostatų apimtimi dalyvauja vaikams renkantis ugdymo programas ar savišvietą, o toks reikalavimas neproporcingai ir nepagrįstai padidintų administracinę naštą mokykloms.

Atsižvelgdami į tai, kad visa mokyklos veikla yra susijusi su ugdymo turinio įgyvendinimu, o tėvai pagal galiojantį teisinį reglamentavimą ne tik gali dalyvauti pasirenkant ugdymo programas, bet ir gauti įvairiapusę informaciją iš mokyklos ir mokytojų, manome, kad Įstatymo projekto 5 straipsniu įtvirtinama nuostata yra netikslinga ir perteklinė.

Ministras Pirmininkas

Švietimo, mokslo ir sporto ministras